

UiO : Det juridiske fakultet

Felles arbeidsretts- og europarettslunjsj
16. oktober 2019

Spørsmål om feriepenger og arbeidstidsregistrering – og om juridisk metode

professor Finn Arnesen og professor Johann Mulder

UiO : Det juridiske fakultet

Om semesterförmåner och arbetstidsregistrering – och metod

1. Bauer (och Willmeroth), [C-569/16 \(och C-570/16\)](#),
6 november 2018
2. CCOO, [C-55/18](#), 14 maj 2019

[EU-stadgan](#) (grunnrettighetspakten) samt
[arbetstidsdirektivet](#) och [arbetsmiljörämdirektivet](#)

UiO : Det juridiske fakultet

Bauer (i Wuppertal) och Broßonn hos Willmeroth (i Remscheid)

Avliden arbetstagare hade vid dödsfallet inestående ferie.

Har *arvingarna* rätt till den ekonomiska kompensation som arbetstagare skulle ha fått för inestående förmåner?

Arnesen & Mulder, 16. oktober 2019

3

UiO : Det juridiske fakultet

Bakgrunden till frågorna i Bauer (och Willmeroth)

«nærer den forelæggende ret imidlertid en vis **tvivl** for så vidt angår Domstolens fortolkning i det væsentlige med den begrundelse [...] at **formålet med den årligt betalte ferie** [...] **ikke længere synes at kunne nås**, når den berørte er død»,
– Bauer 37

Arnesen & Mulder, 16. oktober 2019

4

Om rätten till semester (ferie)

Rätten till semester är en princip av väsentlig betydelse
– Bauer 39

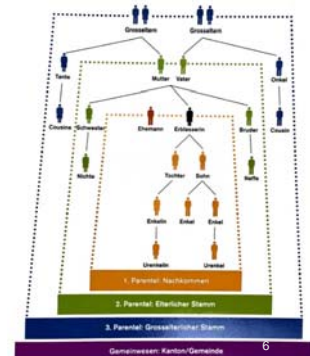
Rätten till semester = rätten till ledighet och rätten till semesterlön
– Bauer 39

Syftet med semesterlön är att arbetstagaren faktiskt ska kunna ta ut ledigheten
– Bauer 40

Pensionär och sjukskriven har rätt till intjänade men ännu inte utnyttjade rättigheter
– Bauer 47

Orimligt med retroaktiv förlust av intjänade rättigheter

«at arbejdstageren er død, ganske vist [...] uundgåeligt har til følge, at denne fratages enhver faktisk mulighed til at nyde den periode, hvorunder han kan slappe af og nyde sin fritid, der knytter sig til den ret til årlig” betalt ferie [...] kan det ikke tillades, at en sådan omstændighed med tilbagevirkende kraft medfører det fuldstændige tab af den således optjente ret»
– Bauer 46

UiO : Det juridiske fakultet

Facit i Bauer

Rätten till betald ledighet är av strikt **förmögenhetsrättslig karaktär** (af ren økonomisk karakter) och ingår därför i den berörda personens förmögenhetsmassa

– Bauer 48

Rätt till årlig betald semester som arbetstagaren har förvärvat går **förlorade med retroaktiv verkan** (med tilbagevirkende kraft medfører en fuldstændig fortabelse) är i strid med unionsrätten

– Bauer 46, 60

Den avlidnes arvingar får därför **inte berövas rätten** (fratager denne den ret) till ersättning som träder i den betalda ledighetens ställe

– Bauer 61

Arnesen & Mulder, 16. oktober 2019

7

UiO : Det juridiske fakultet

Facit i Willmeroth: om direktivs horisontella direkte effekt

Bestämmelser i direktiv kan (endast) ha **vertikal direkt effekt**

– Bauer 70, 76 f.; DI (Ajos) 30; Hein 49; Plessers 28, 60

– enskilda rätt har att åberopa bestämmelserna i direktivet om de är **ovillkorliga och tillräckligt precisa** gentemot staten, oavsett om de agerar i egenskap av arbetsgivare eller offentlig myndighet

– horisontell direkt effekt av direktiv skulle innebära överskridande av EU:s behörighet

Rätten till betald ledighet följer emellertid redan av artikel 31.2 i **EU-stadgan** (grundrättighetspakten) som har samma rättsliga värde som fördragen

– Bauer 51; CCOO 30

Artikel 31.2 i EU-stadgan är **tvingande** och **ovillkorlig** och **behöver inte genomföras** i nationell rätt

– Bauer 85; CCOO 32

Arnesen & Mulder, 16. oktober 2019

8

UiO : Det juridiske fakultet

Facit i Willmeroth

Rätten till betald ledighet är av strikt **förmögenhetsrättslig karaktär** (af ren økonomisk karakter) och ingår därför i den berörda personens förmögenhetsmassa
– Bauer 48

Rätt till årlig betald semester som arbetstagaren har förvärvat går **förlorade med retroaktiv verkan** (med tilbagevirkende kraft medfører en fuldstændig fortabelse) är i strid med unionsrätten
– Bauer 46, 60

Den avlidnes arvingar får därför **inte berövas rätten** (fratager denne den ret) till ersättning som träder i den betalda ledighetens ställe
– Bauer 61

Arnesen & Mulder, 16. oktober 2019

9

UiO : Det juridiske fakultet

CCOO

Vilka krav ställs det på **medlemsstat** för att säkerställa begränsningar av arbetstidens längd och minsta dygns- och veckovila?

Ställs det krav på **arbetsgivaren** att registrera de anställdas dagliga arbetstid?

Är det **tillräckligt** att arbetsgivaren har ett system för registrering av heldagsfrånvaro?

Är sådan nationellrättslig praxis tillräcklig som endast medför en skyldighet att notera **övertidsarbete**?

Arnesen & Mulder, 16. oktober 2019

10

Bakgrunden till frågorna

”Det er i lyset af disse almene betragtninger, at det skal undersøges, om og i hvilken udstrækning indførelsen af et system til måling af længden af hver enkelt arbejds-tagers daglige arbejdstid er nødvendig for at sikre den effektive overholdelse af den maksimale ugentlige arbejdstid og de daglige og ugentlige minimumshvileperioder”
– CCOO 46

Arnesen & Mulder, 16. oktober 2019

Om skyldigheten att registrera varje arbetstagares dagliga arbetstid

Medlemsstaterna har ett **visst skönsmåssigt utrymme** ("skönsmargen") för att säkerställa rättigheter som följer av arbetstidsdirektivet
– CCOO 41

men medlemsstaten måste emellertid **ge garantier** för skyddet så att rättigheterna inte förlorar sin verkan
– CCOO 42

Finns inget system (alls) för registrering har arbetsgivare eller arbetstagare **ingen möjlighet att kontrollera** om rättigheterna iaktas
– CCOO 50

Arnesen & Mulder, 16. oktober 2019

12

UiO : Det juridiske fakultet

Om ansvarsfordelingen mellom lagstiftaren og arbeidsgivaren

Arbeidsgivaren har ansvar, men lagstiftningen måstø sikkerstølla at arbeidstagarernas rett till begrønsning av arbeidstid og minimitid for vila iakttas
– CCOO 58, 59

Det ankommer pø medlemsstaten at løyggja arbeidsgivarerna ett objektiv, tillfyrilitt og tillgøngligt (objektivt, pølideligt og tilgøngeligt system) system for registrering av den dagliga arbeidstiden for varje arbeidstagar
– CCOO 60

Ett objektivt, tillfyrilitt og tillgøngligt system er ogskø nfyvøndigt for at arbeidstagarrepresentanterna ska kunna utfyva sina rettigheter
– CCOO 62

Arnesen & Mulder, 16. oktober 2019

13

UiO : Det juridiske fakultet

Arbeidstagarer er den svagere avtalsparten

Arbeidstagarer er den svagere parten; det er dørfyfor nfyvøndigt at frønta arbeidsgivarer mfyjligheten at instrykka arbeidstagarernas rettigheter
– CCOO 44 f., 55
– øven Kreuziger 41; Max-Planck-Gesellschaft zur Ffyrderyung der Wissenschaften 48 (men felfyversatt i svensk versiyon)

Arnesen & Mulder, 16. oktober 2019

14

Facit i CCOO

Det er opp til **medlemsstaterna** att bestämma hur ett **system för registrering** av varje arbetstagares dagliga arbetstid ska genomföras och hur det ska vara **utformat** och **hänsyn** får tas till eventuella särdrag för verksamheten
– CCOO 63

Ett sådant system ska emellertid också beakta möjligheterna att göra **avvikelser från arbetstidsbegränsningarna** när arbetstiden inte kan mätas eller fastställas på förhand eller arbetstiden inte kan bestämmas av arbetstagarna själva
– CCOO 63

Kostnaderna för ett sådan system ska inte utgöra hinder för att införa ett sådant system
– CCOO 66

Konsekvenser av CCOO

Inga större konsekvenser!

Redan i dag har arbeidsgivaren plikt att registrera all arbeidstid enligt aml. § 10-7; arbeidsgivaren ska dermed iakttta de tillåtna arbeidstidsmåttene og se til at det skjer en reell registrering.

Det ska vara möjligt for arbeidstagere, arbeidstagarrepresentanter og myndigheter at ved varje tidpunkt kunna kontrollere arbeidstiden.

Konsekvenser av CCOO

En arbeidstagerses intjånade rättigheter tillfaller arbeidstagerses sida – på arbeidsgiverses bekostnad – oavsett om arbeidsgiversen är ett offentligrettsligt eller privatrettsligt subjekt

Arbeidsgiversen måste ha ett system for registrering av de fleste arbeidstagerses daglige arbeidstid, så at arbeidsmåttet når som helst kan kontrolleres

Direktivkonform tolkning

Tolka nasjonell rett mot bakgrunn av direktivets lydelse og syfte
– Bauer 67–69; CCOO 70; DI (Ajos) 31; Plessers 29

Direktivkonform tolkning, men inget krav på tolkning av nasjonell rett *contra legem*
– Bauer 25–27, 65–69

I stället: nasjonell rettstillämpare ska *underlåta att tillämpa nasjonell* rett som är i strid med unionsretten
– Bauer 28, 85, 91

UiO : Det juridiske fakultet

Sammanfattning

Oförenlig nationell bestämmelse ska inte tillämpas, jfr artikel 4.3 FEU

- artiklarna 3, 5, 6 och 7 i arbetstidsdirektivet och artikel 31.2 i EU-stadgan (grundrettspaktens) har vertikal direkt effekt
- artikel 31.2 i EU-stadgan (grundrettspaktens) har horisontell direkt effekt
- artiklar i arbetstidsdirektivet som preciserar EU-stadgan (grundrettspaktens) kan få horisontell direkt effekt
- artiklarna 4.1, 11.3 och 16.3 i arbetsmiljödirektivet har horisontell direkt effekt

Arnesen & Mulder, 16. oktober 2019

19

UiO : Det juridiske fakultet

Det var det hele...

